

Novela zákona o potravinách a tabákových výrobcích – zákon č. 174/2021 Sb.

Dne 27. dubna 2021 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 174/2021 Sb., který mimo jiné novelizuje zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o potravinách a tabákových výrobcích**“). Vedle zákona o potravinách a tabákových výrobcích dochází i ke změnám zákona o Státní zemědělské a potravinářské inspekci či zákona o zadávání veřejných zakázek.

Obecně

Novela přináší řadu změn jak v rámci regulace činnosti provozovatelů potravinářského podniku, tak i v rámci zvýšení ochrany spotřebitele či zodpovědného zadávání.

Mezi nejvýznamnější změny, které jsou podrobně rozebrány níže patří zejména:

- zákaz dvojí kvality potravin,
- zpřesnění oznamovací povinnosti provozovatele potravinářského podniku,
- úprava pravidel označování výrobce,
- úprava pravidel nakládání s rozbalenými potravinami,
- úprava pravidel pro vyřazování potravin,
- zpřísnění podmínek pro používání označení „Česká potravina“,
- zpřesnění mechanismu pro poskytování potravin neziskovým organizacím maloobchodem, úprava pravidel kontroly,
- zavedení nových podmínek účasti v zadávacím řízení na dodávku potravin,
- zavedení zákonné úpravy kontroly potravin nového typu, jejichž složkou je hmyz, či
- úprava kontrolních procesů správních orgánů.

Novela se kromě transpozice nového evropského nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625, o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech, a další související evropské legislativy, soustředí také mimo jiné na úpravu velmi diskutované otázky dvojí kvality potravin.

Zákaz dvojí kvality potravin

Zavedení zákazu dvojí kvality potravin, jak lze tento institut zjednodušeně označit, je zásadní změnou, kterou novela přináší. Jako výrobky dvojí kvality označujeme výrobky zaměnitelné za výrobky horší kvality vyrobené v členských zemích Evropské unie určené pro evropský trh.

Česká potravina a cizí potravina se tedy mohou zdát na první pohled totožné, při bližším pohledu na složení ale narazíme na rozdíly, a to jak v množství přidaných složek potravin, tak v jejich kvalitě. Dvojí kvalita potravin je podle Evropské unie svou podstatou klamavá, spadá tedy do kategorie nekalosoutěžních praktik a jako taková je zakázána.

Směrnici o nekalých obchodních praktikách Evropské unie, na kterou novela navazuje, v sobě neobsahuje ostrý zákaz dvojí kvality potravin. Ten v tomto případě zajišťuje právě novela zákona o potravinách a tabákových výrobcích.

Novela upravuje výše zmíněnou problematiku v nových ustanoveních § 10 odst. 1 písm. f) a g), která stanovují, že: „*Na trh je zakázáno uvádět potraviny [...]:*

- f. *obsahující látky v rozporu s požadavky na složení doplňků stravy nebo látky zakázané při výrobě potravin podle vyhlášky o doplňcích stravy a složení potravin a*
- g. *zdanlivě totožné s potravinou uváděnou na trh v jiných členských státech Evropské unie, ačkoliv potravina uváděná na trh v České republice má podstatně odlišné složení nebo vlastnosti, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními skutečnostmi a pokud není potravina opatřena snadno přístupnou a dostatečnou informací o tomto odlišném složení nebo vlastnostech.“*

V tomto případě lze tedy hovořit o tzv. „tvrdém zakazu“ dvojí kvality potravin, který bude po nabytí účinnosti vylučovat prodej produktů dvojí kvality v českých obchodech.

Na dodržování zákazu dvojí kvality bude dohlížet Státní zemědělská a potravinářská inspekce, která bude zároveň oprávněným orgánem při udělování pokut za porušení zákazu. Ty mohou dosahovat až částky 50 milionů Kč.

Výkladovou praxi SZPI je možné sledovat i zde: <https://www.szpi.gov.cz/dvoji-kvalita.aspx>.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Oznamovací povinnost provozovatele potravinářského podniku

Provozovatel potravinářského podniku má ustanovením § 3 odst. 1 písm. i) zákona o potravinách a tabákových výrobcích uloženou povinnost oznámit příslušnému orgánu dozoru v listinné nebo v elektronické podobě zahájení, změny nebo ukončení výkonu předmětu činnosti, a to nejpozději v den, kdy tyto skutečnosti nastaly.

V tomto oznámení musí být uvedeno a ke dni změny aktualizováno (i) jméno, příjmení nebo obchodní firma, sídlo a adresa provozovny, jde-li o osobu fyzickou, nebo obchodní firmu nebo název, sídlo a adresa provozovny, jde-li o osobu právnickou, (ii) identifikační číslo osoby, (iii) předmět činnosti nebo podnikání a novelou je doplněna také povinnost uvést (iv) konkrétní činnosti, které provozovatel potravinářského podniku provozuje.

Tyto údaje se při poskytování stravovacích služeb oznamují příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví, který je neprodleně předává ostatním orgánům dozoru uvedeným v § 16 zákona o potravinách a tabákových výrobcích.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Pravidla označování výrobce

V novém ustanovení § 9c zákona o potravinách a tabákových výrobcích jsou upravena pravidla označování výrobce.

Dle tohoto ustanovení lze při uvádění potraviny na trh poskytnout informaci o jejím výrobcí výrazem „výrobce:“ nebo výrazem, který má pro spotřebitele stejný význam, pokud za touto informací následuje jméno a příjmení nebo název anebo obchodní firma a adresa provozovatele potravinářského podniku, který potravinu vyrobil.

Pokud se sídlo provozovatele potravinářského podniku a jeho provozovna, ve které byla potravina vyrobena, nacházejí v různých zemích, uvede se také název země, ve které se nachází provozovna, a to uvozený výrazem: „provozovna:“.

Uvedená změna bude účinná od 1. října 2021.

Nakládání s rozbalenými potravinami

Zákon o potravinách a tabákových výrobcích upravuje pravidla nakládání s rozbalenými potravinami v ustanovení § 3 odst. 1 písm. l). Toto ustanovení zakládá povinnost provozovatele potravinářského podniku přiměřeně zkrátit datum minimální trvanlivosti nebo použitelnosti uvedené na obalu potraviny, pokud byla rozbalena za účelem prodeje jednotlivých částí spotřebiteli, a stanovit i podmínky jejího dalšího uchování tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti a bezpečnosti potraviny a uchovat v místě prodeje jednotlivých částí potraviny po dobu jejich uvádění na trh původní obal potraviny nebo etiketu, které obsahují povinné informace, popřípadě čitelnou a srozumitelnou kopii obalu nebo etikety.

Novelou je tato povinnost rozšířena o povinnost zaznamenání data rozbalení potraviny.

Uvedená změna bude účinná od 1. října 2021.

Vyřazování potravin

Vyřazování potravin je upraveno v ustanovení § 3 odst. 1 písm. q) zákona o potravinách a tabákových výrobcích. Novela zakládá v daných případech povinnost kromě neprodleného vyřazení potravin z dalšího uvádění na trh také povinnost potravin odděleně umístit a připojit informaci o jejich vyřazení.

Novela zároveň rozšiřuje případy, kdy musí k vyřazení potravin dojít. Nově musí také být vyřazeny potraviny, které:

- obsahují látky v rozporu s požadavky na složení doplňků stravy nebo látky zakázané při výrobě potravin podle vyhlášky o doplňcích stravy a složení potravin,
- mají prošlé datum minimální trvanlivosti a nejsou bezpečné, a
- jsou balené do obalů, které nechrání potraviny před znehodnocením.

Uvedená změna bude účinná od 1. října 2021.

Podmínky pro používání označení „Česká potravina“

Používání označení „Česká potravina“ je novelou zpřísněno. Toto označení je možné používat pouze nejen pokud 100 % všech složek celkové hmotnosti nezpracované potravin, vinařských produktů nebo mléka pochází z České republiky, a prvovýroba, porážka zvířat a všechny fáze výroby proběhly na území České republiky, musí se zároveň jednat o zvířata narozená a chovaná v České republice.

Označení „Česká potravina“ je možné použít také pokud jde o potravinu stanovenou prováděcím právním předpisem, jejíž výroba proběhla na území České republiky.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Poskytování potravin neziskovým organizacím maloobchodem

Novelou dochází také k zpřesnění mechanismu pro poskytování potravin neziskovým organizacím maloobchodem.

Nově je stanoveno, že povinnost uvádění na trh těchto potravin bezplatně se nevztahuje na nápoje s obsahem alkoholu nad 0,5 % objemových.

Zároveň je zavedeno, že při distribuci potravin je zakázána propagace jiné osoby než neziskové organizace, provozovatele potravinářského podniku poskytujícího bezplatně potraviny nebo veřejně prospěšné právnické osoby.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Podmínky účasti v zadávacím řízení na dodávku potravin

V novém § 37a zákona o potravinách a tabákových výrobcích jsou stanoveny podmínky účasti v zadávacím řízení na dodávku potravin.

Dle tohoto ustanovení může veřejný zadavatel v zadávacím řízení na dodávku potravin stanovit jako podmínku účasti v zadávacím řízení dodání:

- místní nebo regionální potraviny z krátkého dodavatelského řetězce,
- potraviny splňující certifikovaná schémata kvality nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin, nebo
- potraviny produkované v systému ekologického zemědělství.

Uvedená změna bude účinná od 1. ledna 2022.

Potraviny vyrobené z hmyzu

Novela reguluje i novou skupinu potravin, která se vyskytla na trhu. Jedná se zejména o produkty v novele definované jako potraviny živočišného původu, které jsou z velké části tvořeny hmyzem určeným k lidské spotřebě, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s dalšími složkami, jakožto i výrobky

získané zpracováním tohoto hmyzu nebo dalším zpracováním takto zpracovaných výrobků. V praxi se jedná např. o proteinové tyčinky apod.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Pravidla kontroly

Novela mimo jiné provádí transpozici nového evropského nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625, o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech.

Dochází k zavedení kontrolních míst ke kontrole provozovatelů potravinářského podniku, kteří dováží potraviny z jiných států, než jsou členské státy Evropské unie. Provozovatel potravinářského podniku, který dováží potraviny z jiných států, než jsou členské státy Evropské unie, je povinen, pokud tak stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie, dovážet potraviny přes stanoviště hraniční kontroly určená Ministerstvem zemědělství nebo přes jiná kontrolní místa, než jsou stanoviště hraniční kontroly určená podle čl. 53 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625.

Novela dále provozovateli potravinářské podniku, který v místě určení přijímá potraviny vymezené prováděcím právním předpisem z jiného členského státu Evropské unie nebo ze třetí země, stanovuje povinnost informovat orgán dozoru příslušný podle § 16 odst. 4 nebo 5 novely zákona o potravinách o jejich příchodu podle prováděcího právního předpisu, který na základě analýzy rizika podle čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 v rozsahu nezbytně nutném pro organizaci úředních kontrol stanoví druh potraviny, termín, rozsah a způsob informování.

Uvedená změna bude účinná od 12. května 2021.

Přechodná ustanovení

Dle přechodných ustanovení novely potraviny uvedené na trh nebo označené přede dnem nabytí účinnosti novely, které jsou v souladu s požadavky zákona o potravinách a tabákových výrobcích ve znění před účinností novely, avšak nejsou v souladu s požadavky zaváděnými novelou, mohou být prodávány do vyčerpání zásob.

Potravinové kvóty

Sněmovní verze zákona doplněná o pozměňovací návrhy se snažila prosadit také povinné kvóty týkající se množství českých potravin v českých obchodech. Ty se měly týkat zejména prodejen nad 400 metrů čtverečních, které by měly povinností prodávat alespoň 55 % tuzemských výrobků a potravin. Kvóta se měla v průběhu let zvyšovat až do roku 2028, kdy měla dosáhnout až na 73 %. Kvóty se měly týkat potravin, které je možné pěstovat v česku, zejména brambory, okurky atd.

Zavedení kvót na potraviny by bylo ale mimo jiné v rozporu s principy jednotného vnitřního trhu, a i z tohoto důvodu Senát nepřijal v novele navrhované pozměňovací návrhy na potravinové kvóty a tyto následně nebyly prosazeny ani v Poslanecké sněmovně.

Potravinové kvóty tedy zaváděny novelou nejsou.

Tabákové výrobky a elektronické cigarety

Pro úplnost uvádíme, že novelou je i přijímána sekundární legislativa vztahující se ke sledovatelnosti tabákových výrobků týkající se opatření ohledně bezpečnostních prvků, technických norem pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků a úpravy klíčových prvků smluv o uchování údajů, jež mají být uzavírány v rámci systému sledovatelnosti tabákových výrobků.

Nejenom Ministerstvo zdravotnictví, ale i krajské hygienické stanice budou nově oprávněny od zmíněných subjektů požadovat dodatečné informace, zejména ohledně hledisek bezpečnosti a kvality nebo nepříznivých účinků elektronických cigaret nebo náhradních náplní do nich.

Závěr

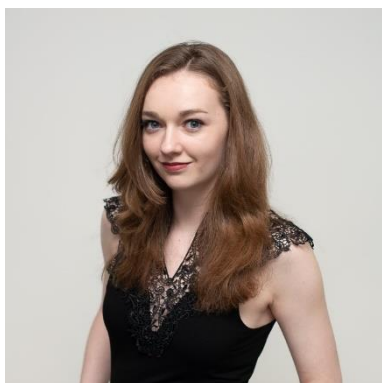
Novela přináší řadu změn jak v rámci regulace činnosti provozovatelů potravinářského podniku, tak i v rámci zvýšení ochrany spotřebitele či zodpovědného zadávání.

Účinnost novely nastane převážně 12. května 2021, případy, kdy dojde k účinnosti později, jsou uvedeny výše u jednotlivých přijatých změn.

V případě jakýchkoli dotazů týkajících se problematiky novely zákona o potravinách a tabákových výrobcích a aktuální právní potravinové úpravy Vám jsme k dispozici. Neváhejte se proto na nás obrátit.

Mgr. Jakub Málek,
partner

Kateřina Roučková,
právní asistentka

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 – Karlín